

Transformar la ciutat construïda

Urbanística III - Curs 2020-2021_Quadrimestre de tardor

Professors: Adolf Sotoca (coord.), Madalen González

PRESENTACIÓ

Els punts de partida bàsics a partir dels quals volem enfocar l'estudi de les transformacions urbanes, des de la perspectiva dels arquitectes, són:

- les transformacions urbanes són sempre objecte d'un projecte d'arquitectura, ja sigui l'obertura d'un carrer, una rehabilitació o nova construcció, un nou espai públic, l'ordenació d'un barri, etc.
- els projectes es fan per resoldre un problema o demanda, sigui individual, social, institucional, etc., d'aquí la importància de saber definir bé el problema a resoldre, d'entendre la ciutat actual. Tot bon projecte té darrera seu una bona formulació del problema urbà que pretén resoldre.
- els projectes es fan per a ser realitzats, per tant, han d'intervenir en la seva formulació factors com el temps, els agents actuant, els costos i el finançament, etc., el que passa per un adequat coneixement dels instruments de gestió que l'han de fer possible.

Les referències més generals a l'estructura urbana i al planejament urbanístic són en qualsevol cas obligades, atès que es fa necessari emmarcar aquestes actuacions en un context més general de comprensió dels fenòmens urbans i de la seva evolució en el temps. En aquest sentit, el planejament general d'escala municipal es converteix en un document de treball obligat, ja que el Pla és un moment bàsic en la lectura i comprensió de la ciutat existent i en la definició del conjunt de les intervencions.

L'aplicació d'aquests coneixements a un cas concret a través de la realització d'un exercici pràctic ha de permetre avançar en la comprensió dels elements presents en els processos de transformació urbana, la seva complexitat, i els instruments de projecte i gestió que l'han de materialitzar, procés en el qual l'arquitecte juga un paper rellevant a través de la seva capacitat analítica, concreció de la solució a través del projecte i participant en la seva execució en el temps.

OBJECTIUS DOCENTS. COMPETÈNCIES GENÈRIQUES I ESPECÍFIQUES

Són aquelles enumerades a la guia docent.

HORARIS I AULES

Les classes tindran lloc dimarts i dimecres de 8:20 a 10:00. Durant les setmanes presencials les aules seran la T1 o Nord 3 (depenent dels continguts i necessitats) i durant les setmanes amb seguiment remot s'habilitaran els espais meet amb antel.lació.

ESTRUCTURA DEL CURS I CRITERIS D'AVUACIÓ

El curs té el doble objectiu de fomentar la reflexió disciplinar sobre la transformació de la ciutat, així com dotar dels instruments tècnics necessaris per a fer-ho. A tal efecte els continguts s'estructuren segons els següents formats:

- Lliçons teòriques, que expliquen els instruments tècnics necessaris per a la transformació de la ciutat.
- Casos d'estudi, que mostren els processos de transformació a partir d'experiències reals.
- Seminaris, que fomenten la reflexió individual sobre temes d'actualitat en relació a processos de transformació.

El desenvolupament de l'assignatura tindrà lloc a través d'un exercici a través del qual els alumnes aplicaran els coneixements a mida que es van impartint. L'exercici es realitzarà en grups de tres estudiants tot seguint les pautes d'entregues marcades en el calendari de curs (annex).

L'avaluació del curs és continua i consta dels següents actes d'avaluació.

- Informació sobre l'objecte d'estudi del taller, que podrà tenir lloc a la setmana 2 del curs. (10%)
- Reflexions sobre els seminaris que, en format de comentaris en xarxa social, precediran cadascun dels seminaris presencials. (20%)
- Entregues relacionades amb l'exercici pràctic i els casos d'estudi explicats a classe (70%):
 - Fase d'objectius, informació gràfica i escrita (30%)
 - Fase final, informació gràfica i escrita (40%)

La nota final del curs resultarà de l'aplicació ponderada de cadascun dels percentatges indicats per a cada acte d'avaluació. Per tal de superar el curs serà imprescindible haver fet entrega de tots i cadascun dels actes d'avaluació dins dels terminis indicats.

Igualment es considera imprescindible la participació activa en totes les fases de debat participatiu i presentació plenària de les propostes, així com l'assistència als seminaris i lliçons de contingut teòric i instrumental.

DOCUMENTACIÓ

Bona part de la informació del curs es trobarà carregada a la intranet Atenea.

No obstant, forma part dels objectius del curs adquirir les competències per a la cerca, classificació i processament de tota la documentació necessària per al desenvolupament de l'exercici i per tant, l'avaluació de l'aprenentatge també considerarà la capacitat de l'alumnat en aquest camp.

SUD-OEST DEL BESÒS, VERS UNA REGENERACIÓ URBANA INTEGRAL

Durant l'últim quart de segle els casos mes rellevants de transformació urbana s'han produït per substitució de teixits obsolets, per canvis d'us o per transformació de recintes (portuaris, àrees ferroviàries, instal·lacions militars, instal·lacions industrials,...). Avui, en canvi, els processos de transformació han donat pas a la regeneració urbana integrada, un mode d'actuació que opera segons criteris de posada en valor de les actius ja presents a la ciutat.

La ciutat en general, i el desenvolupament amb diversitat d'usos en particular, que avui es manifesta com mes interessant es aquella que te capacitat d'integrar activitats, sociològicament diversa, ben equipada i amb alt nivell de qualitat ambiental. L'evolució de la ciutat continua comportant també una demanda més que considerable d'habitatges, integrals amb els altres usos.

La regeneració urbana com a mode d'intervenció sobre la ciutat construïda defineix una agenda d'estratègies i intervencions que ha de considerar alhora la sostenibilitat ambiental, social i econòmica.

- Sostenibilitat **ambiental**, basada en una minoració del consum de recursos (especialment energètics) i en la millora de la qualitat ambiental.
- Sostenibilitat **social**, especialment preocupada en la millora de l'habitabilitat del parc construït i en l'enfortiment de la cohesió social a través de l'espai públic i les activitats compartides.
- Sostenibilitat **econòmica**, garantia de l'efectivitat de les intervencions i la seva continuïtat sostinguda al llarg el temps.

Els criteris d'intervenció que el curs pretén abordar tindran com a focus prioritari:

- la garantia d'unes condicions ambientals que preservin i protegeixin el dret a una vida saludable.
- l'aposta per una mobilitat tova, no motoritzada i compartida.
- una creixent integració funcional basada en la proximitat de serveis i la concentració de les àrees de treball.
- unes densitats i intensitats urbanes raonables, que possibilitin l'adequada provisió de dotacions i serveis.
- la contigüitat i encaix entre els teixits urbans existents i la integració amb les condicions d'entorn, ambientals i culturals.
- un clar caràcter mixt pel que fa a tipologies i estrats econòmics als que s'adreça l'oferta i funcions.

El curs fonamentarà les seves bases d'aprenentatge sobre l'anàlisi crític i prospectiu del barri del **Sud-Oest del Besòs**, un cas d'estudi en estat de transformació. Els continguts impartits i el projecte a desenvolupar pels estudiants establiran una relació dialèctica entre ells i amb el debat disciplinar actual que té lloc al voltant de la regeneració futura d'aquest barri.

CALENDARI DEL CURS

Setmana	Fase Temàtica	Dies	Continguts	Entrega
1	Objecte	07-09-20	Regeneració Urbana Integrada i Transformació de la Ciutat Introducció al curs	
		09-09-20	Reconeixement de l'entorn construït Treball de camp	
2	Informació	14-09-20		Entrega del primer dossier d'informació 18/09/20
		16-09-20		
3	Context	21-09-20	El llevant de Barcelona: de darrere suburbial a façana metropolitana	
		23-09-20	De la Rehabilitació a la Regeneració Urbana El Sud-Oest del Besòs	
4	Agenda	28-09-20	L'Agenda Urbana de la Regeneració	Entrega de primera reflexió gràfica 02/10/20
		30-09-20	Casos d'estudi	
5	Reflexió	05-10-20	Seminari (I) The future of Planning Beyond growth dependence	
		07-10-20		
6	Síntesi	12-10-20	no lectiu	Entrega de la primera part de la proposta 16/10/20
		14-10-20	TALLER	
7	Proposta	19-10-20	Presentació de les propostes	
		21-10-20		
8	Debat	26-10-20	Aprentatge col.laboratiu Retorn / debat sobre les propostes	Entrega del retorn de les propostes 30/10/20
		28-10-20		
9	Estratègia	02-11-20	Remodelació - Rehabilitació - Regeneració	
		04-11-20	Casos d'estudi	
10	Instruments	09-11-20	Marc normatiu i de planejament urbanístic	Entrega de segona reflexió gràfica 13/11/20
		11-11-20	Figures de planejament en l'àmbit de treball	
11	Reflexió	16-11-20	Seminari (II) "The future of Planning Beyond growth dependence"	
		18-11-20		
12	Implementació	23-11-20	La gestió urbanística clàssica. La ciutat del creixement	
		25-11-20	Nous modes de gestió. Millora dels barris	
13	Síntesi	30-11-20	TALLER	Entrega de la primera part de la proposta 04/12/20
		02-12-20		
14	Proposta	07-12-20	Presentació de les propostes	
		09-12-20		
15	Debat	14-12-20	Aprentatge col.laboratiu Retorn / debat sobre les propostes	Entrega del retorn de les propostes 22/12/20
		16-12-20		
		21-12-20		

RECONeixEMENT

INTERVENCIÓ

Setmanes amb presencialitat a l'ETSAV

QUADRE DE COMPETÈNCIES I ACTES D'AVALUACIÓ AL LLARG DEL CURS

Específiques	S #1	S #2	Informació	Criteris i Objectius		Proposta	
				Entrega	Retorn	Entrega	Retorn
EP1G. Aptitud per suprimir barreres arquitectòniques (T).							
EP3G. Aptitud per catalogar el patrimoni edificat i urbà i planificar la seva protecció (T).							
EP5G. Capacitat per a la concepció, la pràctica i el desenvolupament de projectes urbans (T).							
EP7G. Capacitat per elaborar programes funcionals d'edificis i espais urbans (T).							
EP11G. Capacitat per redactar projectes d'obra civil (T).							
EP13G. Capacitat per a aplicar normes i ordenances urbanístiques (T).							
EP14G. Capacitat per a elaborar estudis mediambientals, paisatgístics i de correcció d'impactes ambientals (T).							
EP18G. Coneixement adequat dels mètodes d'estudi de les necessitats socials, la qualitat de vida, l'habitabilitat i els programes bàsics d'habitatge.							
EP19G. Coneixement adequat de l'ecologia, la sostenibilitat i els principis de conservació de recursos energètics i mediambientals.							
EP22G. Coneixement adequat de la relació entre els patrons culturals i les responsabilitats socials de l'arquitecte.							
EP25G. Coneixement adequat dels fonaments metodològics del planejament urbà i l'ordenació territorial i metropolitana.							
EP26G. Coneixement de la reglamentació civil, administrativa, urbanística, de l'edificació i de la indústria relativa a l'acompliment professional.							
EP28G. Coneixement de la taxació de béns immobles.							
EP29G. Coneixement dels mecanismes de redacció i gestió dels plans urbanístics a qualsevol escala.							
Genèriques							
CE4. conocimiento adecuado del urbanismo, la planificación y las técnicas aplicadas en el proceso de planificación.							
CE6. Capacidad de comprender la profesión de arquitecto y su función social en la sociedad, en particular elaborando proyectos que tengan en cuenta los factores sociales.							
CE11. Conocimiento adecuado de las industrias, organizaciones, normativas y procedimientos para plasmar los proyectos en edificios y para integrar los planos en la planificación.							

ADDENDA A LA GUIA DOCENT.

DOCÈNCIA SEMI-PRESENCIAL QUADRIMESTRE DE TARDOR DEL CURS 2020-21

Metodologies docents utilitzades durant el període no presencial

* Indica'ns quines metodologies docents utilitzes

<i>Libres d'apunts publicats a ATENEA</i>	SI
<i>Transparències publicades a ATENEA</i>	SI
<i>Casos pràctics/exercicis</i>	SI
<i>Blog de l'assignatura</i>	NO
<i>Videoconferència (meet)</i>	SI

* Si n'utilitzes d'altres no recollides en la relació, indica-ho a continuació.

- Taller de correcció inter-peers estructurat a ATENEA
- Articles publicats en revistes indexades accessibles per Scopus amb usuari UPC
- Conferències d'experts amb accés públic a través de plataforma youtube
- Xarxes socials (Instagram)